

Некако баш јуче, на дан људских права, у нашој јавности је отворена прича о томе како је Србија, 21. новембра, гласала у УН против Резолуције о стању људских права у Ирану. Ту резолуцију су, иначе, поднеле земље ЕУ. Новосадски „Дневник” објавио је изјаву једног неименованог функционера ЕУ из Брисела који је због таквог гласања оштро критиковао Србију.

„Уважавали смо чињеницу да председник Тадић није имао у потпуности власт у рукама”, рекао је тај функционер и додао „али не можемо да пређемо тек тако преко чињенице да Србија у УН гласа о једној тако важној ствари као што је питање људских права, против ЕУ. За нас је једино објашњење да је Србија својим гласом враћала дуг Ирану због гласања приликом одлучивања у Генералној скупштини УН о захтеву за саветодавно мишљење Међународног суда правде о легалности декларације независности Косова. Али ако је Београд спреман да због Косова буде на страни оних који газе људска права, онда не видимо како Србија може да помири такву политику са прокламованим европским тежњама. Јер ЕУ је пре свега породица народа који деле заједничке вредности међу којима је заштита људских права на првом месту”, рекао је „Дневниковом” дописнику из Брисела „утицајни функционер ЕУ који је желео да остане анониман”.

Главна замерка Ирану јесте примена шеријатског права, чак и на малолетна лица. Од 32 смртне казне, колико је у свету извршено над малолетницима, после 2005. године, чак 26 погубљења спроведено је у Ирану. Према наводима неких организација за људска права, у овом тренутку више од стотину малолетника у Ирану је у опасности да буде осуђено на смрт. Конвенције о људским правима, иначе, забрањују смртне казне и доживотни затвор за малолетнике.

Намеће се неколико размишљања у вези са овим бриселским, али и „другосрбијанским” критикама оваквог потеза наше дипломатије. Прво, нису ли нас непрестано учили да у међународној политици нема пријатеља већ да свако иде за својим интересима? Када је Србија била разочарана неким дипломатским потезима својих савезника и пријатеља

(укључив чак и бомбардовање 1999) речено нам је да не будемо наивни и да прихватимо реалност. „Ствари једноставно тако функционишу”, објашњено нам је. Чак и недавно, када смо се наљутили што је братска нам Црна Гора признала „државу Косово”, подучавани смо да у дипломатији „нема браће и пријатеља, већ само интереса”. Сада изненада, када је Србија нешто урадила руковођена својим интересом, одједном је из складишта извађена прича о „породици земаља”, које ваљда треба исто тако и да „породично” гласају. Како то? Када Србија тражи пријатељску солидарност онда „нема пријатељства, нема рођаштва, има само интереса”? А када се Србија пак држи логике интереса, онда јој се доцира: „ипак смо ми породица, то није солидарно, не смеш се руководити само својим интересом” итд?

Друга помисао која пада на памет јесте – зашто само Иран? Па у Саудијској Арабији људима се и даље јавно одсецају главе. Од 2005. преко 400 особа (укључив и жене) погубљено је. У Саудијској Арабији су забрањене све странке и сви синдикати, као и било каква политичка окупљања, а у медијима влада потпуна цензура. Али, Саудијска Арабија није проблем и не треба је притискати резолуцијама, а баш Иран јесте. Зашто је Иран издвојен? Сећамо се да су војне интервенције у Ираку, Авганистану, па и против Србије започињале кампањом о кршењу људских права у тим земљама. Да ли је и ова резолуција део једне такве кампање? Прича о кршењу људских права у Ираку завршила се ратом и окупацијом током које је погинуло преко пола милиона Ирачана. Колико је Иранаца предвиђено да погине како се о Ирану више не би доносиле овакве резолуције?

И треће, читав концепт људских права је у великој мери идеологизован. То, наравно, не умањује његову основну вредност. Али током последње две деценије исувише често су оптужбе за кршење људских права коришћене као пуко средство за политички притисак. Није реч само о дисциплиновању држава или влада. Једноставно, и многи од „бораца и боркиња за људска права” показали су се као прави идеолошки комесари, који прописују шта треба да се мисли и ко би све требало да се одстрани из јавног живота. Бар смо се ми у Србији довољно тих примера нагледали, да нас сада више нико не може замајавати причама како „око људских права нема дискусије”.

Има дискусије, као и око свега. И има интереса – регионалних, националних и личних. У Србији и са Србијом о томе се може разговарати. Али оно што се не може радити јесте перманентно коришћење различитих мерила, увек и доследно само на штету једне стране. Погађате које?